Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

Nr. 141 דעבצעהנטער יאהרגאנג בודאפעסט, מיטטוואך א טבת ה׳תרמ״ו. Budapest 9. Dezember 1885.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומערירען.

אונד דער פרענומעריראנג־פרייז בעגינגט מיט דעם אנפאנג דעס יעדסטן מאנאטס.

דיא redaקציאן בעפינדעט זיך אין בודאפעסט, חשבשטראסע נומ׳ 1, חשבין סאן איך דיא פרענומעראנדען אם־בעלדער צו ווענדן בעליעבן.

דיעזע בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטלך מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג אונד אין פיר אסטערריך־אונגארן מיט פאלגענדן פרייזן: גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וועג. האלבייעהריג 4 גולדען אסטר. וועג. פיערטעלייעהריג 2 גולדען אסטר. וועג.

פיר דיא אויסלאנד גאנציעהריג 8 גולדען. — קר. אן. וועג. האלבייעהריג 4 גולדען. 50 קר. אן. וועג. פיערטעלייעהריג 2 גולדען. 25 קר. אן. וועג.

דיא לאגע.

קלאר־הייט איזט אויך נאך הייטע ניכט אין דיא זטיטואציאן געבראכט. דער וואבענשטלך פאלגענדע: מיטוואך אונד פרייטאג אונד אין פיר אסטערריך־אונגארן פיר אויגענבליקליכע אונד אויסגעמאכטע ווערדן, איזט אויך נאך הייטע ניכט בעזייטיגט. הונגערנדע שיינט דער דראהענדע שאטטן, דער איבער אונזערע מאגארישע הערשאפט בעזייטיגט צו זיין, אין געסטיגעס טעלעגראמם דער „נייען פרייען פרעססע“ מעלדעט נאמלך, דאס דיא בעדייטענדען דיפלאמאטען וועלכע צווישען אסטערריך־אונגארן אונד רוסלאנד בעצוליך דער בולגאריש־ראגע געוויסע ניכט ווערען דורך דיא פערמיטטלונג דייטשלאנדס בעדאכטן ווארדען.

דיא געגאנזע איינגעס צערווירפנישסעס צווישען אונזערער מאגארישע אונד רוסלאנד האט אלזא בעשטאנדען, אונד דיא „דראהענדע שאטטן“ מיט וועלכער ווייר אונז אין דעם לייטארטיקעל אונזערער לעצטען נומער בעשאפטיגטן, ווארען טהאטזאכליך פארהאנדען.

„דייטשלאנד, אסטערריך־אונגארן אונד רוסלאנד — זא מעלדעט ווייטער דיא צייטונג דעפעשע — האבען דאנן געמיינשאפטליך דען פירסטען אלעקסאנדער נאכדרוקליך אויפגעפאדערט, איינען וואפענשטיללשטאנד מיט סערביען אבצושליעסען, אונד דער פירסט האבע אונטער דער פרעסיאן דער דרייקאיזער מאכטע זיך בערייט ערקלארט, דיא סערבישען פארשלאגע בעמרעפפס דעס וואפענשטיללשטאנדעס בינגען 48 שטונדען אים פריעדליכען זיننע צו בעאנטווארטען.

דיא וואפענשטיללשטאנדס־בעדינגונגען סערביענס זינד דיא פאלגענדען: 1. וואפענרוהה ביז צום ערסטען אנגעבוט; 2. דיא ארמעען געהמען דיא שטעללונגען אין, וועלכע זיא אם 27. נאוועמבער אינגע האטטען; 3. דיא סערבישען טרופפען, וועלכע נאך אויף בולגארישעס בארען (ביא וידדין) שטעהען, קעהרען נאך סערביען צוריקק, אונד דיא בולגארישען טרופפען, דיא אויף סערבישעס בארען (פיראט אונד אומגעבונג) וויילען, קעהרען נאך בולגאריען צוריקק.

אב דער וואפענשטיללשטאנד אונד שפאטער דער פריעדען אויף דיעזען גרונדלאגען צישטאנדע קאممען ווירד, דארביבר קאנן הייטע אומזאיינגער אין אורטהייל אבגעגעבען ווערדען, דא איינע געסטיגע (אפענבאר שטארק אויבערטריעבענע) דעפעשע אים זאפיא דיא מעלדונג בראכטע, דאס דיא בולגאריען מינדעסטענס 50 מיללייאנען גולדען קריעגסענטשאדיגונג אונד דיא דריא סערבישען בעצירקע: פירא, נישאונד וואלנייא פיר זיך פארדערן.

איינע וויכטיגע, אפענטליך צוואר נאך ניכט איינגעשטאנדענע, טהאטזאכליך אבער דאך פאר זיך גענאנגענע וועגדונג, לאסט איבריגענס דיא האפענונג אויפקאممען, דאס דיא פיינדזעליגקייטען ניכט וועדער אויפגעקאممען, אונד דאס דער פריעדע צווישען סערביען אונד בולגאריען אויף דער אבען גענאנגטען גרונדלאגע באלד צושטאנדע קאممען ווירד.

אסטערריך־אונגארן שיינט נאמליך וויינען בזיהער איינגעגאممענען שטאנדפונקט, דאס דיא פערייניגונג בולגאריענס אונד אסטרומעליענס ריקגאנגיג געמאכט ווערדע, אויפגעגעבען צו האבען. אסטערריך־אונגארן ווירד דיא פערייניגונג, פערייגען מיססען (אין בריעף דעס קאנזע־קאנזס פראנץ יאזעף אן דען קאנג מילאן, דען גראף קהעווענהיללער אבער־באטע, זאלל דען סערבענקאנג אן דיעזעס זינגע בעאיינפלוסט האבען.) פיר דיעזען פריין ווערדען דיא בולגאריען דען פיינדען מיט סערבען אבשליעסען, דער פערלוסטגאנגער אבער ווירד נעמאנד אנדערען זין, אדס — דיא טירקייא.

ווייר האבען בעריייס ערוואהנט, דאס רוסלאנד דער פערייניגונג ניכט מעהר ענטגעגען איזט, אנגאלאנד ווייר אבס ערסטען אינגעגבליקע אן פיר דיעזעלבע. הייטע ווירד איך אסטערריך־אונגארן אונד וואהרשיינליך איך סערביען מינע איינגעגונג מעהר ערהעבען, פירסט אלעקסאנדער אבער ווינשט ניכט מעהר צו ערלאנגען, אלס דאס ער פירסט אבן בולגאריען אונד אסטרומעליען ווערדע, אונד דאס ווירד ער ערריכען.

וואס גין דיא טירקייא בעטרעפפט, זא פערדיענט זיא עהרליך אהר שיקזאל, ווענן זיא צור רעכטען צייט, אלס נאך אבס אללע מאכטע גענען דיא פעריייניגונג ווארען, ווענן זיא דאמאלס נור אינען איינציגען עגשטאלטענען שריטט געטהאן האטטע, ווענן זיא נור 3 קאמפאגנען זאלדאטען נאך אסטרומעליען געשיקט האטטע, דיא פרייווילליגען אהר ערהאלטען געבליעבען, צווישען סערבען אונד בולגאריען ווארע עס צו קיינעס קריעג גאممען, דער בולגאריענפירסט אבער, ווארע אינפאר אויס־גלאבט אונד אבס טהאטע געוואגט ווארדען.

אונד נאכאיינמאל דיא ארטהאדאקסענ־דעפיטאציאן.

מאן הערען מעוס פריידינגער, דעס פאר־שעהתער דער בודאפעסטער אשהאדאקסענגעמיינדע אויס אונס דיא פאלגענדע צושריפט צוגעקאممען:

„געפהרטער הערר רעדאקטאר!“ אין אהרער שילדערונג דעס עמפאנגעס דער יידישען דעפיטאציאנען ביא דעם מיינסטערפארזיטענטען, האבען זיא, וואהרשיינליך אונאבזיכטליך, דען זאכפערהאלט ניכט גאנץ ריכטיג דארגעשטעללט. נאכדעם וואס דען אינשפעקטאר נעדערגעשריעבען „ווער איממער דיא שולד אן דיעזעס פערשטאפס טראגט, דער האט זיך א. ז. ו. אן דעם גאנצען אונגארישען יודענטהום פערזינדיגט,“ זא האלטען איך עס פיר מיינע פפליכט, דען זאכפערהאלט וואהרהייטסגעטרייא דארצושטעללען אונד איך בין איבערצייגט, דאס זיא אלס אונפארטייישער אונד וואהרהייטסליעבענדער מאן מיינען ציילען אין דער נאכסטען נומער אהרעס געשאפטען בלאטטעס רוהם געוואהרען ווערדען.

פאר אללעס ערלייבע איך מיר צו קאנשטאטירען, דאס דיא פעפטער ארטהאדאקסע געמיינדע זא ווייא דיא אנדערען קולטוסגעמיינדען אין לאקא זיך אלס גראטולאציאנסדעפיטאציאן אייגע טאגע פארהער אנמעלדען לייס אונד אויף האלב 11 אוהר אם שבת קודש צו ערשיינען פערשאנדיגט ווארדע. אויף דיא אין זייטען דער געמיינדע נעגען דען עמפאנג אם שבת קודש ערהאבענען בעדענקען, ערהעלט דער פארשטאנד מש״מ פאן זייטען דעס ריבעראלען קלובס דיא פערשטאנדיגונג, דאס ווייר אם זאנגטאג פארמיטטאג אם 11 אוהר פיינע מיינטען געמיינזאם מיט דער דורכפהרונגסקאممיססיאן עמפאנגען ווערדען. ווא דעם אויך אים מיטטלערווייל געדרוקקטען פראגאמם אונד אים אבענד־בלאטטע דעס „Hon“ פערפפענטליכט ווארדע, אונד דאס דיא פערשעדענען קאפאצאינען אים פאל־לא דעם האנווערדיגסטעראיאם זיך צוזאممענגינגען ווערדען. דיא דעפיטאציאן דער געמיינדע, בעשטעהענד אים דען ערוואהנטען 5 פערזאנען ערשיען אים האלב 11 אוהר אם האנווערדיגסטעראיאם, פאן וא דעזעלבע נאך דריפפטעל 11 אוהר אנס מיינסטעראזיאם זיך בעגאב, דאנן פאנדען ווייר וואהל איינע צאהלרייכע אונד אין אנגערשיעגאלא אונד ארגאנעגיאנדערען גלאנצענדע איזראעליטישע דעפיטאציאן, עס וואר דיא דעפיטאציאן דער נעאלאגען איזראעליטען אונגארנס, פאן דער דורכפהרונגסקאممיססיאן וואר אבער קיינע שפור, דא געשאה עס דאסס הערר פאן איזאנקא, דער וויצעפראזעס דעס צור לייטונג דער יובילעאוممפפיער געוואהלטען עקסעקוטיפקאممיטעס מיך פראגטע, וא דענן דיא הערען זונה, וועלכע זיך בייא אהם דורך יעמאנדען אלס דעפיטאציאן דער „אלגלייכיגען זעבענבירגער יודען“ איינשרייבען לייסען, איך מיס־טע צו מיינעם בעדיערן ערווייעדערן, דאסס, איך פאן דער אנווזענהייט דיעזער הערען אין בודאפעסט קיינע קענטניסס האבע, דאס אבערהייפט דער שטאטפפאליציא, הערר מיינסטעראלראטה פאן עקקעלפאלשי ריכטיג מיט וואהל פיינדליכסט בייס וועגגעהען דיא האנד, ריכטיגע פארהער מיינגרליא פראגע אן מיך.

דיא געמיינדעדעפיטאציאן וואהרדע נאך דער נעאלאגען לאנדעסדעפיטאציאן עפפפאנגען, דיא דעפיטאציאן וואהרדע פאן זייגער עקסצעללענץ שטעהענד אונד פיינדליך עפפפאנגען, ווא זיא דיעס בייס עפפפאנגע דעס פראזידענטען דער דורכפהרונגסקאممיססיאן, דער ראבבינערקאפיטען אונגארנס אונד דען פאן אינען הערר רעדאקטאר־ניא עגנדעקקטען ארטהאדאקסען ריכטיגקייטס־פראגענגאנגען מיט אללעם צו ערצאהלען דיא נישע האבען, דאס דיא אנווארט דעס הערען מיינסטעראזיאדענטען ניכט שמיכעלהאפט קלאנג, האט זיגען גרונד דארין, דאסס זיא, עקסצעללענץ עבען מיין שמיכעלער איזט, דאסס וואס ער דען נעאלאגען אין אינער שאנערן רעדעוויזע זאגטע, דאס דער פאטריאטיסמוס עס בייגער שטעפפעלע אונד דאס ער דאס וואהל דער איזראעליטען פאדערען ווערדע, עבענזא זאגטע ער אונס אין אנדערען ווארטען, דאס ער אינזערע אינטערעסען פאדערען ווערדע, נאטירליך זינד דיא לאנדעסאינטערעסען (דער פאטריאטיסמוס) פאר אללעס צו פאדערען, דאס איזט דער וואהרע זאכפערהאלט.

אב דיא בעשליזונגען געגען מיך, אדער דאס פארגעהען דער געמיינדעדעפיטאציאן אויס־צושפרעכען בערעכטיגט זינד, דאסס איבערלאסט איך דעם אורטהיילע דער געעהרטען לעזער.

אכטונגספאלל, משה פריידינגער.

ווייר האבען דיא צישריפט דעס געעהרטען הערען פארשטעהערס פאללאינהאלטליך פערנאהמען אייפקאممען, דאס דיא פיינדזעליגקייטען ניכט וועדער אויפגעקאممען, אונד דאס דער פריעדע צווישען סערביען אונד בולגאריען אויף דער אבען גענאנגטען גרונדלאגע באלד צושטאנדע קאممען מעג ווירד.

אסטערריך־אונגארן שיינט נאמליך וויינען בזיהער איינגעגאممענען שטאנדפונקט, דאס דיא פערייניגונג בולגאריענס אונד אסטרומעליענס ריקגאנגיג געמאכט ווערדע, אויפגעגעבען צו האבען. אסטערריך־אונגארן ווירד דיא פערייניגונג, פערייגען מיססען (אין בריעף דעס קאנזע־קאנזס פראנץ יאזעף אן דען קאנג מילאן, דען גראף קהעווענהיללער אבער־באטע, זאלל דען סערבענקאנג אן דיעזעס זינגע בעאיינפלוסט האבען.) פיר דיעזען פריין ווערדען דיא בולגאריען דען פיינדען מיט סערבען אבשליעסען, דער פערלוסטגאנגער אבער ווירד נעמאנד אנדערען זין, אדס — דיא טירקייא.

ווייר האבען בעריייס ערוואהנט, דאס רוסלאנד דער פערייניגונג ניכט מעהר ענטגעגען איזט, אנגאלאנד ווייר אבס ערסטען אינגעגבליקע אן פיר דיעזעלבע. הייטע ווירד איך אסטערריך־אונגארן אונד וואהרשיינליך איך סערביען מינע איינגעגונג מעהר ערהעבען, פירסט אלעקסאנדער אבער ווינשט ניכט מעהר צו ערלאנגען, אלס דאס ער פירסט אבן בולגאריען אונד אסטרומעליען ווערדע, אונד דאס ווירד ער ערריכען.

וואס גין דיא טירקייא בעטרעפפט, זא פערדיענט זיא עהרליך אהר שיקזאל, ווענן זיא צור רעכטען צייט, אלס נאך אבס אללע מאכטע גענען דיא פעריייניגונג ווארען, ווענן זיא דאמאלס נור איינען איינציגען עגשטאלטענען שריטט געטהאן האטטע, ווענן זיא נור 3 קאמפאגנען זאלדאטען נאך אסטרומעליען געשיקט האטטע, דיא פרייווילליגען אהר ערהאלטען געבליעבען, צווישען סערביען אונד בולגאריען ווארע עס צו קיינעס קריעג גאممען, דער בולגאריענפירסט אבער, ווארע אינפאר אויס־גלאבט אונד אבס טהאטע געוואגט ווארדען.

אונד נאכאיינמאל דיא ארטהאדאקסענ־דעפיטאציאן.

מאן הערען מעוס פריידינגער, דעס פאר־שעהתער דער בודאפעסטער אשהאדאקסענגעמיינדע אויס אונס דיא פאלגענדע צושריפט צוגעקאممען:

„געפהרטער הערר רעדאקטאר!“ אין אהרער שילדערונג דעס עמפאנגעס דער יידישען דעפיטאציאנען ביא דעם מיינסטעראזיאדענטען, האבען זיא, וואהרשיינליך אונאבזיכטליך, דען זאכפערהאלט ניכט גאנץ ריכטיג דארגעשטעללט. נאכדעם וואס דען אינשפעקטאר נעדערגעשריעבען „ווער איממער דיא שולד אן דיעזעס פערשטאפס טראגט, דער האט זיך א. ז. ו. אן דעם גאנצען אונגארישען יודענטהום פערזינדיגט,“ זא האלטען איך עס פיר מיינע פפליכט, דען זאכפערהאלט וואהרהייטסגעטרייא דארצושטעללען אונד איך בין איבערצייגט, דאס זיא אלס אונפארטייישער אונד וואהרהייטסליעבענדער מאן מיינען ציילען אין דער נאכסטען נומער אהרעס געשאפטען בלאטטעס רוהם געוואהרען ווערדען.

פאר אללעס ערלייבע איך מיר צו קאנשטאטירען, דאס דיא פעפטער ארטהאדאקסע געמיינדע זא ווייא דיא אנדערען קולטוסגעמיינדען אין לאקא זיך אלס גראטולאציאנסדעפיטאציאן אייגע טאגע פארהער אנמעלדען לייס אונד אויף האלב 11 אוהר אם שבת קודש צו ערשיינען פערשטאנדיגט ווארדע. אויף דיא אין זייטען דער געמיינדע נעגען דען עמפאנג אם שבת קודש ערהאבענען בעדענקען, ערהעלט דער פארשטאנד מש״מ פאן זייטען דעס ריבעראלען קלובס דיא פערשטאנדיגונג. דאס ווייר אם זאנגטאג פארמיטטאג אם 11 אוהר פיינע מיינטען געמיינזאם מיט דער דורכפהרונגסקאممיססיאן עמפאנגען ווערדען. ווא דעם אויך אים מיטטלערווייל געדרוקקטען פראגאמם אונד אים אבענד־בלאטטע דעס „Hon“ פערפפענטליכט ווארדע, אונד דאס דיא פערשעדענען קאפאצאינען אים פאל־לא דעם האנווערדיגסטעראיאם זיך צוזאممענגינגען ווערדען. דיא דעפיטאציאן דער געמיינדע, בעשטעהענד אים דען ערוואהנטען 5 פערזאנען ערשיען אים האלב 11 אוהר אם האנווערדיגסטעראיאם, פאן וא דעזעלבע נאך דריפפטעל 11 אוהר אנס מיינסטעראזיאם זיך בעגאב, דאנן פאנדען ווייר וואהל איינע צאהלרייכע אונד אין אנגערשיעגאלא אונד ארגאנעגיאנדערען גלאנצענדע איזראעליטישע דעפיטאציאן, עס וואר דיא דעפיטאציאן דער נעאלאגען איזראעליטען אונגארנס, פאן דער דורכפהרונגסקאممיססיאן וואר אבער קיינע שפור, דא געשאה עס דאסס הערר פאן איזאנקא, דער וויצעפראזעס דעס צור לייטונג דער יובילעאוممפפיער געוואהלטען עקסעקוטיפקאممיטעס מיך פראגטע, וא דענן דיא הערען זונה, וועלכע זיך בייא אהם דורך יעמאנדען אלס דעפיטאציאן דער „אלגלייכיגען זעבענבירגער יודען“ איינשרייבען לייסען, איך מיס־טע צו מיינעם בעדיערן ערווייעדערן, דאסס, איך פאן דער אנווזענהייט דיעזער הערען אין בודאפעסט קיינע קענטניסס האבע, דאס אבערהייפט דער שטאטפפאליציא, הערר מיינסטעראלראטה פאן עקקעלפאלשי ריכטיג מיט וואהל פיינדליכסט בייס וועגגעהען דיא האנד, ריכטיגע פארהער מיינגרליא פראגע אן מיך.

דיא געמיינדעדעפיטאציאן וואהרדע נאך דער נעאלאגען לאנדעסדעפיטאציאן עפפפאנגען, דיא דעפיטאציאן וואהרדע פאן זייגער עקסצעללענץ שטעהענד אונד פיינדליך עפפפאנגען, ווא זיא דיעס בייס עפפפאנגע דעס פראזידענטען דער דורכפהרונגסקאممיססיאן, דער ראבבינערקאפיטען אונגארנס אונד דען פאן אינען הערר רעדאקטאר־ניא עגנדעקקטען ארטהאדאקסען ריכטיגקייטס־פראגענגאנגען מיט אללעם צו ערצאהלען דיא נישע האבען, דאס דיא אנווארט דעס הערען מיינסטעראזיאדענטען ניכט שמיכעלהאפט קלאנג, האט זיגען גרונד דארין, דאסס זיא, עקסצעללענץ עבען מיין שמיכעלער איזט, דאסס וואס ער דען נעאלאגען אין אינער שאנערן רעדעוויזע זאגטע, דאס דער פאטריאטיסמוס עס בייגער שטעפפעלע אונד דאס ער דאס וואהל דער איזראעליטען פאדערען ווערדע, עבענזא זאגטע ער אונס אין אנדערען ווארטען, דאס ער אינזערע אינטערעסען פאדערען ווערדע, נאטירליך זינד דיא לאנדעסאינטערעסען (דער פאטריאטיסמוס) פאר אללעס צו פאדערען, דאס איזט דער וואהרע זאכפערהאלט.

אב דיא בעשליזונגען געגען מיך, אדער דאס פארגעהען דער געמיינדעדעפיטאציאן אויס־צושפרעכען בערעכטיגט זינד, דאסס איבערלאסט איך דעם אורטהיילע דער געעהרטען לעזער.

אכטונגספאלל, משה פריידינגער.

נאך דיעזער פייערליכען איבערגאבע קערטען ווייר אין דיא וואהנונג דעם ערצהערצאגס צוריקק, וואָ מיר דער קראנפּרינץ מיטטהיילטע, דאס ער בייא דעם הייטיגען דינעע איינען מאָאמס אויף דיא רעדאקציאָן, אויף דיא גענעראלטיגען אונד אבוויזענדען מיטארבייטער שפּרעכען אונד אויך שפּעציעלל אויף האינאלד זיין גלאנז ערהעבען ווידער, דאס איינעם קאָרדינאל דיא נאָמליכען עהרען וויא איינעם קאָנינגליכען פּרינצען געבוהרען.

איך איילטע מיט דיעזער נייאנקייט צו האינאלד. דער קארדינאל ערפּאָסטע דיא זיטואציאָן זאָפּאָרט, „דאנן מוס איך דיא נאמען דער מיטארבייטער עבענפאָללס אויף דען פראָנפּרינצען שפּרעכען.“ — „נעוויסס, אונד צוואר דייטש אונד אונגאריש, אים זינגע דעם דואלסמוס; אונד דער מאָאמס מוסטע אויך פיר דיא צייטונגען אבגעשריבען ווערדען.“ — „אבער איך האבע דען פראָלאמען גיכט הער, דעם איך צו דיקטירען פּפלעגע.“ — „בייטע, וואָللען זיא מיר דיקטירען, איך ווערדע שאָן שרייבען.“ אונד זאָ געשאה עס אויך, האינאלד דיקטירטע אונד איך שרייבע. (פּינפּציג יאהרע זינד עס וואהר הער, זייטדעם איך צוזעטצע דיקטאנדא געשריבען.) ווייר האטטען גיר צוויא שטונדען צייט אונד אינטערדעסען מוסטע אויך דאס קאָנצעפּט אינס רינג געשריבען ווערדען. איך האבע דען מעלכסט דעם טרינקשפּרוכעס מיט מיר געבראכט. אלס איך נאך הייזע קאָם, וואורדע איך אין איינעם קרייזע פּאָן שרייבטשטעללערן מיט דען פּאָלגענדען וואָרטען עמפּפאָנגען: „יעטצט ערקענגען ווייר דען קראָנפּרינצען אין דער טהאט אלס שרייבטשטעללער אָן דענן — ער האט אין דינעע נעגעבען אונד איינען מאָאמס געשפּראָכען.“ — דאס קלינגט וואהל וויא אין שערץ, האט אבער איינען זעהר ערנסטען זינן.

ווייר ערזוכען אונזערע געעהרטען פּרענומעראנטען אונד פּרינדע זיך מיט איהרען צישריפּטען דירעקט אן אונזערע רעדאקציאָן צו ווענדען.

אונד בישטען ווייר דיא אדרעסע דייטליך וויא פּאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

האָכשטראסע נומער 1. בודאפּעסט.

Jüdische Pester Zeitung

Hochstrasse Nr. 1, Budapest.

☞ נייא אינטרעסענטע פּראָנומעראנטען ערהאלטען דיא ערצעהלונג „לעאה“ אונד „מוהמע פּרומעס“, אונד דיא ביזהער ערשינענען פּאָרטעצונגען דער גענעראלטיגען פּליעסענדען פּאָللעמאָנס גראטיס צוגעזענדעט. דאס גלייכעס ווערדען ווייר דען פּערהרטען אבאָנענטען עבענפּאָللס גראטיס צוזענדען, זאָבאלד עס אבגעשלאָסען זיין ווירד.

נעשעפּטסבעריכט.

פּעסטער-פּרייזע.

נעטרייד-נעשעפּט. ווייצען וואר נעסטערן ווענינ צו מאַרקט נעבראכט. דיא קויפלוסט וואר שוואך, 10000 מטרצ. וואורדען פּערקויפט. —

ווייצען, פּהיינס. 200 מטרצ' 79,3 קילאָגראמס 8.20 נולד. — 200 מטרצענס 79, קילאָ 8.20 נולדען 100 מעטרצ-צענטנער 78.5 קילאָ. 8.05 נולדען. — 400 מעטרצ-צענטנער 78.3 קילאָגראם 8.07½ נולדען. — מעטרצ-באָדען 100 מטרצ' 79. קילאָ 8.10 נולדען. — 200 מטרצ' 79 ק. 8.05 נול. 100 מטרצ' 78, קילאָ 7.80 נול

בא משקער 1550 מעטרצען 78.5 קילאָ 8.10 נולד.

רעטאָ 900 מעטרצ. 76.7 קילאָ 7.90 נולד. — —

בא נאמער 1000 מעטרצענטנער 77.5 קילאָ 7.80 נול. (אללעס פּער 3 מאָנאטס.)

קאָרן 6,05—6,20 נולד.

נערסטע, (נייא) פּוטטער-וואאר 5,50—5,80 נול. מאלצ-וואאר 7,75—8,50 נולד.

קוקורוץ (אלט) 5,90—5,95 נול. (נייא) 4,75—4,85 נול.

האָפּער. 5,75—6,60 נול. פּער מאָאס.

מערמינע-נעשעפּט. ווייצען פּער פּייה-יאהר 8.02—8.07 נולד. האָפּער פּער פּייה-יאהר 6.72—6.74 נול. קוקורוץ פּער פּער מאי-יוני 1886, 5.52—5.56 נולד.

מעהל-פּרייזע (פּער 100 קילאָגראמס-מאָאס זאק, פּייא אב פּעסט:) נומ' 0: 16 נולד. 60 קר. נומ. 1: 16 נולד. — קר. נומ. 2: 15 נולד. 50 קר. נומ. 3: 14 נולד' 60 קר. נומ. 4: 13 נולד. 70 קר. נומ. 5: 12 נולד. 60 קר' נומ. 6: 11 נולד. 70 קר. נומ. 7: 10 נולד. 90 קר. נומ. 8: 10 נולד. 40 קר. נומ. 8½: 8 נולד. 50 קר. נומ. 8⁴/₄: 6 נולד. 20 קר. פּיינע קלייע 3.50 נולד. גראָבע קלייע 3 נולד. 30 קרייצער.

הייזוועפּרייטע: ערבסען אונגאריש 9, — 15 נול' לינזען 8. — 16 נול. פּיזאָللען גראָסע ווייסע גייע 7,75—8,50 נול. צווירנעל-באָהנען 10—10,50 נול. ראָטע הייזען 4,50 נול. הייזע בייען 9.25—9,75 נול. מאָהן נייער 27 נול. בלייער 29 — 31 נול. קיממעל 34 — 36 נול. ווידקען 6 — 6,75 נול. האנזאמען, 8—8.25 נול. (אללעס פּער 100 קילאָ.)

שפּריטס. נייע מעפּאָרד, אים קלייגען — 26. נול' אים גראָסען 25.50 נול. אלטע מעפּאָרד 28.25 — 28,50 נול. אללעס פּער 10000 ליטער-פּערצענט.

צוויעטשקען. באָסנישע זאקוואאר, 16,25—19,20 נולד. פּערבישע 10,26 נול.

צוויעטשקענ-מוס (לעקוואר) גייע פּלאוויאָנישע 14.—14,25 נול. באנאטער —, נולדען

האָניג געלייטערטער 23 נול. וואכסאָנג 23,50 נול.

קנאָפּפּערן, 7—12,50 נולדען.

קלעעזאאמען, אונגאריש 40—44 נול.

ראָטהקלעע, —42—52 נולדען.

ניסס 15,50 — 16; נולדען.

אונשלייט, (חלב) 39 — 40 נולד

ריבאָל, צו 29,50—30 נולד. פּער מטרצ.

רעפּסאָמען, 5,25 נולד.

פּעטראָלעאם 23,75 — 24, נולד.

שאָפּפּערלע. אין פּאָרינער וואורדען צוזאמען 20000 שטיק פּערשיעדענער נאטטונגען פּערקויפט. אוי צ' דייטש-וואָللינע 1,70—2,10 נולד. פּער מאָאר. באנאטער 120 — 130 נולד. פּערבישע אונד בולגאריש 108—114 נול. טירקישע אונד מאָעזראָנישע 34—36 נולד. (פּער 102 שטיק.)

לאמפּפּעللע. יעבענבירגער 178 נול. פּער 100 שטיק

נייספּפּעللע שווערע אָפּפּעגע 165 נולד.

לעדער. נעפּאקטעס פּפּונדלעדער פּאָן 28—32 ק' — — נולד. — איינמאל פּערזעצטע טערצען פּאָן 10—15 קילאָ, 164—166 נולד. צווייטמאל פּערזעצטע טערצען 16—18 קילאָ 163—165 נולד. אונד דרייטמאל פּערזעצטע טערצען 19—22 קילאָ 168—172 נולד. — אָבע-לעדער: קוה-הייטע נענערבטע ½,—5½ קילאָ 210—235 נולד. נעצאָגענע 8 — 9½ קילאָ 135—195 נולד.

כאָרבפּעللע, נענערבטע 6—9 קילאָ 345—375 נולד. ברוינע 10—12 קילאָ 445—465 נולד.

הייטע, פּער — קלאָ טראָקענע אונגאריש אכסענ-הייטע — קילאָ צו 98 — 105 נולד. — דעטטאָ קוה-הייטע — קילאָ 95 — 104 נולדע. — האָסחייטע ½, — 11 נול, (אללעס פּער מאָאר.) — פּיטטלינגע 110—115 נול, פּאלבפּעللע אָרנע קאָפּפּע — נולד. —

שאָפּפּוואָللע. אין פּאָרינער וואָבע וואר דאס נעשאָפּפּ לעבהאפט, עס וואורדען 2000 מטצ. פּערקויפט. אי. צ. קאָמפּוואָللע, באָאשקאער פּעהللערפּייע 52 — 53 נולד. באָאשקאער פּרימאוואָللע 54 — 65 נול. מטטעלוואָللע 72 נולדען. (אללעספּער 56 קילאָ.)

פּעסטער שלאכטפּיעה-מארקט בייא דעם אם 3-טען ד. מ. הייער אין פּעסט אבגעהאלטענען וואָבענמארקט וואורדען 2645 שטיק נראָס- אונד קליינפּיעה צו מארקט נעבראכט. הייראָאן וואורדען פּערקויפט: 34 שטיק שטייער, פּער שטיק פּאָן 80 ביז 120 נולדען. —1456 אכסען דאס מאאר פּאָן 220—380 נול' 458 קיהע. דאס מאאר פּאָן 80—170 נול' 120 מעלק-קיהע דאס שטיק פּאָן 90—140 נול' 84 שטיק ביפּפּעל. דאס מאאר פּאָן 140—220 נול. 359 שטיק קעלבער דאס שטיק פּאָן 18—38 נול. 510 שטיק לעמטער דאס מאאר פּאָן —.— נול. פּרייזע פּער 100 קילאָ: אכסענ-פּלייש 48—52 נולדען. קוה-פּלייש —.42—46 נולד. קאלב-פּלייש 60—62 ולד. אונד ביפּפּעל-פּלייש 36—42, נולד.

ווייע ענדפּרייזע

ווייצען, פּהיינס. 78.—80 קילאָ 8.45—8.70 נולדען. באנאטער 77—80 קילאָ 8,10—8.50 נול. פּלאָוואקישער 76—77 קילאָ 7.85—8,10 נול. (אללעס פּער מעטרצענטנער.)

קאָרן (נייא), אונגאריש 71—73 קילאָ 6,70—6.95 נול. פּער מעטרצ.

נערסטע לאָנאקישע 60—64 קילאָ 7.25—8,50 נולדען.

האָפּער אונגאריש 6.65 — 6.80 נולדען פּער מעטרצ-צענטנער.

קוקורוץ (אלט) 6.45 — 6.50 נולדען. —

וויצענמעהל, נו' 0: 16.50—17.50 נולד. נו' 1: 16.75—17.75 נולד. נו' 2: —.15.50—15.50 נולד. נו' 3: 13,25—13.50 נולד. (אללעס פּער 100 קילאָ.)

קאָרנמעהל, נו' 1: 13.50 — 14.50 נולד. נו' 2: —.11.75—11.50 נולד. (פּער 100 קילאָ.)

ריבאָל 29.25—29,75 נולדען פּער 100 קילאָ.

שפּיריטס 25,12½—26,25 נולדען פּער 10000 ליטער פּערצענט.

לאָטטאָציעהונג פּאָן 5-טען דעצעמבער 1885.

בודאפּעסט	37	31	73	18	40
לינץ	10	42	4	76	70
פּרעסט	19	69	30	61	13

הערויסגעבער אונד פּעראנטוואָרטליכער רעדאקטאָר:
מ. סאבאָלטשי

400.000 Gulden

sind für 9 Gulden zu gewinnen

mit Ungar-Promessen ganze à fl. 3 und Stempel . . .	3.50
halbe à fl. 1.75 und Stempel 2.25	
mit Bodenkredit-Promessen à fl. 1 und Stempel	1.50
mit Wiener-Promessen à fl. 2.50 und Stempel	3.—
mit Staats-Lotterielose à fl. 2.—	2.—
Zusammen	10.—

alle **4** Stück zusammen nur inclusive Stempel **9** Gulden

Bank- und **Wechslergeschäft** der **Administration des „MERCUR.“** S. POLITZER **Budapest,** Dorotheagasse Nr. 12.

☞ Der Abonnement-Preis des **„Mercur“** beträgt für ein Jahr 2 Gulden ö. W.

In der Ziehung vom 2. November dieses Jahres der Budapester Landes-Ausstellungs-Lose fiel der **Haupttreffer von 100.000** und der Treffer von **5000** Gulden auf die von unserem Bank- und Wechslergeschäfte verkauften Lose.

כאָנכורז.

בייא דער אָרטהאָראָכסען געטינדע צו ווייטקא (פּאטטאָרער קאָמטאט), איזט דיא שטעللע איינעם שוחט ובודק, דער צוגליך איין גוטער בעתפּילה זיין מוס, צו בעזעטצען. געהאלט 6—5 גולדען וואָבענטליך. דעפּלעטירענדע מוסטען מיט צוינגיסטען פּאָן אָרטהאָראָכסען ראבבינערן פּערזעהען זיין. — דעם אקצעפּטירטען ווירדען דייעשפּעזע ערזעטצט.

מצבות.

ארנאלד כאָהן'ס גראב-שטיינלאגער

Budapest, Waltzner-Boulevard Nr. 5.

(אן שבת אונד יו"ם געשפּערט.)

עמפּפעהלט זיך אللען יענען, וועלכע דיא טייערע פּפליכט דעם גראבשטיינזעטצענס צו ערפּילען האבען. — זעהר שאָנע גראבשטיינע אויס מארמאָר אונד גראניט זינד אין גראָסער אויסוואהל פּאָראָראטהיז. קאָרעקטע גראווירונגען, זעהר שאָנע שריפּטען מיט עכטער פּערגאָלדונג ווירדען בעסטענס אויסגעפּיהרט.

Eigenthümer Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Markus. Andrássystrasse Nr. 12.

דער יונגע פּראָפעסאָר האָטעט נאָטליך דאָס אונ־גלוק, פאָן נישטן אוראַלטישטן ערשטן אבצו־שאַמעטן, אונד דיעזע לעצטע סאָרטע פאָן על־טערן ערפיהרט זיך אים אונטערריכטסמיטסעריאָס מיינער בעזאָנדערן בעליעבטהייט. דער יונגע פּראָפעסאָר וואָרדט ניכט מידע, איינע יאָה־רע הינדורך איף איינע אינגע שטאָמאַנשטעללונג צו וואַרטען, דאָך ענדליך דעם איך איהם דיא נעדולד אונד ער קלאָגטע איינעם פיהרינדע יונג הייר. „אבער מהייערער פּראָפעסאָר“, מיינטע דער פיהרינד, „אהנגט מאָן לייכט נעהאָלפען ווערדען. לאָסטען זיא זיך הייסע מיטען — אונד מאָרגען דן ונד דיא ערגאַנזע.“ דעם יונגען פּראָפעסאָר לייכטעט דיא זאַכע איין. ער מאַכטע זיך זאָפאָרט איף אונד גינג צום אינטערריכטסמיטסעריאָרט. „אה, זיא ונד שאָן ווידער דא? בריומטע דער לעבענסווירדיגע מיטסעער.“ „יאָ, עקסעללענץ, איך בין זאָ פרייא. דאַרף איך איינע ביטטע פאַר־טראָגען?“ ליסעלטע דער יונגע פּראָפעסאָר. — „איך קעننע אהרע ביטטע, זאָגטע הערר פאָן טרע־פאָרט: זיא יאָללען פּראָפעסאָר ווערדען... האָבען גוטע צייגניססע, ווייס וואָהל... אבער מיינע שטעללע פרייא... בעדוירע“... דאָס אינגעפאָר־וואָר דיא מיניסטעריעללע אנסווארט. „גיין ערסעל־לענץ“, ריעף דער פּראָפעסאָר איינע שטאָטסאַ־שטעללונג, „איך וויל מיר טרייפען לאָסטען אונד ביטטע אייער עקסעללענץ מיין טרייפהאָטע צו זיין.“ דער מיניסטער ווייגערטע זיך אינע ווילע, דאָנן אבער ערקלערטע ער זיך בערייט, אלס טרייפהאָטע צו פיהרען. ווייטער זונד מאַכטע פּעראַנגען אונד דער פּראָפעסאָר ערוואַרטעט נאָך איממער דינע ערגענגנגנ. יינגסטער מאַנע טראָפ אהן נון דער פיהרינד, וועלכער איהם דען נישטן דאָסה נעגע־בען האָטטע „גון לייבער פּראָפעסאָר, זונד זיא שאָן אנגעשטעללט“ פּראָגאַנ ער. צאָרנינ אנטוואָר־טעטע דער פּראָפעסאָר: „קיינע אידעע. דענקען זיא זיך, דא ווירד אים צעהנטען בעצייט אינע שטעללע פרייא אונד דער מיניסטער ערגענגט אי־נען אנדערען אונד דענקען זיא זיך, ערגע־ג ע נ נ ט נ א ר א י י נ ע ן י י ד ע ן!“ — זאָ ערצאָהלט אין הייזונגס זשורנאל.

* (דער אי נ ב ר י ך ב י י א נ ד ר א־נ י כ ש ט אַ ר ט ע ן.) דען ווייר אין אינזערער לעצטען נומער גור מיין בעריכטעטען, ערדענט אין ווינן אונד אללגעזאָהלטען דאָס גראָסטע אייס־ווערען פרייא אלע ווילכטס ביי א נאכט אינע דער בעדעכטעטען גאסען, אונד דענאָך בע־מערקטע קיינער דער פעלען פאסטירענדען עטיאָס אייסאַללגעדעס. נאָך דעם אירסהיילע ערפאָרדע־נער פאָליצעטען אונד אנדערער פאָכמאַנער מיסען

דיא זינדען אונזערער צייט.

(נאָוועלע.)

(22־טע פאָרזעטצונג)

איין יונגער מאַן פעליכט גור דייא יאהרע אללטער אלס זיא, נינג אים צימטער אייף אונד אב, דאָן שאָנד ער ווידער שטעל פאָר איהר, דיא האָנדע ווייא פעלדענד אין איינאנדער נעפאלטעט. ער שען אין אינסטראַרדענטליכער ערגעגונג, זיין נעזיכט נעראָטהעט, זיינע אייגען בלישטע שפּיריענד, אונד אים זיינעם נאָנצען זיעגען בליקקטע דע־נאָך זאָ פיעל דעמוטה, זאָ פיעל ליעבע, זאָ פיעל אפּפע־ווילליגקייט הינדורך, דאָס מאַן דייטליך זאה, דאָס אין דעם הערצען דעם יונגען מאַנגעס איין מאַכטיגער קאַמפּף פאָר־נעהען מוסטע.

אבער איך דיא ביידען יונגען לייטע ווארען ניכט אללין. נעבען דעם זאָאַ הינג איין ראָטהע, וואָללענער פאָראהנג הערגיעדער, דער דען איינגאנג צו אייגעם נעבענ־צימטער דעקקטע. הינטער דיעזע פאָראהנג זאה בישו־ילען דאָס בעייטס נעאַלטערטע הויפּט אייגע פרייא אים גע־וואָהליכעם שאָנדע הערפאָר. דערען אנגעזיכט זאָ פיעל בעוויעגונג פערריעטה, אונד דען אויסדרוקק טרייער טהייל, נאָהטע זאָ אָפען פרייג, דאָס ווא צו דעם יונגען מאָאַרע אין אייגענע בעציעהונג שאָנד.

„טהייערע, נעליעבטע זאָפיע,“ שפּראָך יעטצט דער יינגלינג מאָלל צעפּטליכקייט אונד פיעפען וועהטע, הערזע גור נאָך איין וועניג אויס, נאָך איין פיעפעל, נאָך איין האלבעס יאהר, אונד עס מוסס צו אייגער עגשטיגונג קאָמטען...“

„אָך, קאַרל“ ערוויידערטע דאָס מאָדכען טרייגע, „אונד טייטען דיך דייגע האָפענונגען ניכט? וועלכעס זינד דייגע אייפיכטען? טהיילעזיא מיר מיט, איך ווילל דען ליכטטטמטע אין אינזערע דונקעלהייט פרייד בערייטען, אונד וזינגען ער נאָך זאָ שוואָך אייס.“

דער יינגלינג צוידעדטע, „איך קאָנן זיא דיר ניכט אויסזיהלען שולדען,“ שפּראָך ער צאָגערנד. „זיא זינד נאָך אינגעוויסס, דער אייסנאנג דונקעל, אבער דאָס אייס בעשטיטמט, דאָס עס אין וועניגען מאָאַטען צו אייגער עגע־שיידונג קאָמטט — עגטוועדער איך ווערדע אים שאָנדע ווין, אָפען פאָר דיינען פאָטער צו טרעטען אונד צו זאָגען, איך בין יעטצט אייסנעריטטעט מיט מטטעלן, אונד שטערע וועלכטטטאָנדיג דא —“

„ווא ווערע דיעס מאָגליך?“ אונטערבראָך איהן זאָפיע...“

„אָדער — עס אייס פיר אימטער דאָהין, אונד דאָס לעבען בייטעט מיר קיינען ווענ דאָר, צו מיינעם גליקקע צו קאָמטען. —“ ערגעטט דער יינגע מאָן דיסטער, אונד זיין הייטט ווענקטע זיך איהם אייף דיא בריוסט.

„אונד ווא אָללל איך מיינעם פאָטער אנטוואָרטען?“ האָב זאָפיע ווידער אן. „אין דער ליעבעפאָללטטען אבער ענטשיעדענטטען ווייזט פאָרדערטע ער פאָן מיר בין הייטט אבגער אינע אנטוואָרט. דער אנטראָג דעם יונגען, לעבענס־ווידרינגן אונד ריכטיגן ר אָ נ ג ע ר לייגטע איהם אייטטע־אָרדענטליך אם הערצען. איך פערוואונדע דיעטע פיר מיך זאָ נישטע אונד בעוואָרנטע פאָטערהערין מיט מיינער ווייטע־גנ טיעפ, אונד וואָטט זאָלל איך דיעטע ווייטערגנ בע־

מעהרטע־ע פערזאָגען 18 שטונדען מיט דען פיינטטען ווערטצינען, מיט קראָפט אונד געשיקליכקייט גע־ארבייטעט האָבען, אים דיא פעלדען שלאָטטטער טהירען, איזערנען קאָטטען צו ערבעבען אונד צו פלינדערן. מערקווירדיג איטט דיא וואהרנעהטמונג, דאָס דיא דייבע נור עכטע ערעלשטיינע מטנאָה־מען, אונד דיא נאכגעמאָטטען צורקקליטטען, איך דיא שאָאָטטאָאָפערע בלעבען צורקק, ווייל דיעטע ליכט דיא דייבער פערראָטהען קאָנטנען. מאָן האָט אין אייגעם נאָהען מאָנאָלע דיא ווערקצייג עגטרעקט, דיא בים אייגבריכע געבראָכע וואָרדען ונד. עס ונד עגגלייטע ערצייגנטטע. אייף דעם פּטבאָרען האָט מאָן דעטטע אָאָן אינגאָרישען צינאָרעטטען גע־פונדען, אונד פערטהיעט דאָהער, דעם דיא טראָ־טער אים אינגאָרן ונד. דער ווערטה דער געשטאָה־לענען ווייטען זאָלל זיך אייף 250—300־טייזענד גולדען בעלאָפען. ווער דען דיעבשטאָל עגטדעקקט ערהאָלט פיגה פערצעגט דעם ווערטהטס. פיעלע אינגערע לעזער ווערדען דיא פרמא גראָבשטאָד־טען וואָהל קענגען, דא וא אייך אין בראָאָטטע אין ווילגענשאָאָט בעוטעט אונד דיא גראָטטען מאָרטטע אין דער פּראָווינץ צו בעוטען פּפלעגטע, אייבריגגנס זאָלל דאָס געשאָאָט געגען אייגבריכס־שאָרען אטטטעטריט גטעוזען זיין.

* (פּאָס ב ו ל נ אַ ר ע נ פ ר ס ט ע ן) בעריכטעט דער קאָרעטטפּאָנדענט דעם „פּעטטער ללאָיד“ נאָך דער ערצאָהלונג אינעם פערוואונדע־טען אים נוטטע הייזע אין פּלעטטאָעל, דער דיא שלאָטטען פאָן פלאָרענטינע: דער דראָאָמאָן מטטע־מאָטטע האָט, דיא פאָלגענדען אינטערעסאנטען אינגעלעגהייטען: „אינער פּרטטע אלעקסאנדער — זיא ערצאָהלט דער פערוואונדעטע — איטט אין וואהרהייט בטטטעל פאָן זאָלראָטטענטטעגרע. ער שטעהט פּרטטע אים דער ערטטע אייף (אים האלב 5 אוהר) אונד לעגט זיך אבענדס אלס דעטטער (נאָך 11 אוהר) צו בעטטע. ער שלאָפט מטטטען אינטער דען זאָלראָטען. אייף דאָרטאָטטען, ווא ער עגען אינגען פּרטטען פאָלאָטען פיגדעט: ער שטעהט מיט דען טרייפּפּע בייא דער נעטטטע נשאָפּפּלטכען מעגאָטטע אים דעטטעלבען קעטטעל. בייא יערער שלאָכט, בייא יערעם קאָטטפּף זאה מאָן אייהן אין דען פאָר־דערטטען דייהען, דאָבייא אינגרשראָטטען אונד אים־מער נוטטער לייגע. מיט אייפטטעגדען ווארטען אנטטיהט ער דיא זאָלראָטען צום אויטהאָרדען: „דרזיטע שע יונאַכי!“ (האָלטטע אייך אייר אללדען!) אייער צום פאָרוואָרטטגרטען: „נאפרד יונאַכי! נע בוטיע שע!“ (פאָרוואָרטט! פּרכטטע אייך ניכט!) בוג יע ס נאס!“ נאָטט איטט מיט אונס!) דאָס לעטטטערע איטט בע־קאָנטטליך זינע דייטיג! „דעוס נוביסקום!“ אין דער שלאָכט בייא סלוינצא ריטט ער פאָן אייגער שאָ־

דיא פערזאָנלעכע פרייהייט אין אונגארן.

„אי נ ג ע פ א ש אי נ ר ט ה ש א פ ט“ פּפלעגטע מאָן עס צו נעגען, וענען אין פרייהערען יאהרען אירגענד אין שטאָלטטעטער נאָך בעריע־בען דיא פערזאָנלעכע פרייהייט דער שטאָאָטטטיר־גער בעשראָנקטע, זיא פאָן נור צו פאָלגטאָטען פאָגרערען אין אינע הונדערט אָאָטטטאָ־ווערען פרייהייטען. אבער עס גינג ניכט גוט אָן, זיא עס קאָטטען פאָללל פאָר, דאָס דיא קאָטטטאָדי־רענדען אָפּפּטיעריע טיט דעם רעזיאָלוטיער פאָר דיא פלאָנטע אייגען טיטטען, אים דעם איבערזאָלטען פאָרדרינגען האָלט צו געבעטען.

דיא פערזאָנלעכע פרייהייט אין אונגארן.

„אי נ ג ע פ א ש אי נ ר ט ה ש א פ ט“ פּפלעגטע מאָן עס צו נעגען, וענען אין פרייהערען יאהרען אירגענד אין שטאָלטטעטער נאָך בעריע־בען דיא פערזאָנלעכע פרייהייט דער שטאָאָטטטיר־גער בעשראָנקטע, זיא פאָן נור צו פאָלגטאָטען פאָגרערען אין אינע הונדערט אָאָטטטאָ־ווערען פרייהייטען. אבער עס גינג ניכט גוט אָן, זיא עס קאָטטען פאָללל פאָר, דאָס דיא קאָטטטאָדי־רענדען אָפּפּטיעריע טיט דעם רעזיאָלוטיער פאָר דיא פלאָנטע אייגען טיטטען, אים דעם איבערזאָלטען פאָרדרינגען האָלט צו געבעטען.

מעהרטע־ע פערזאָגען 18 שטונדען מיט דען פיינטטען ווערטצינען, מיט קראָפט אונד געשיקליכקייט גע־ארבייטעט האָבען, אים דיא פעלדען שלאָטטטער טהירען, איזערנען קאָטטען צו ערבעבען אונד צו פלינדערן. מערקווירדיג איטט דיא וואהרנעהטמונג, דאָס דיא דייבע נור עכטע ערעלשטיינע מטנאָה־מען, אונד דיא נאכגעמאָטטען צורקקליטטען, אייך דיא שאָאָטטאָאָפערע בלעבען צורקק, ווייל דיעטע ליכט דיא דייבער פערראָטהען קאָנטנען. מאָן האָט אין אייגעם נאָהען מאָנאָלע דיא ווערקצייג עגטרעקט, דיא בים אייגבריכע געבראָכע וואָרדען ונד. עס ונד עגגלייטע ערצייגנטטע. אייף דעם פּטבאָרען האָט מאָן דעטטע אָאָן אינגאָרישען צינאָרעטטען גע־פונדען, אונד פערטהיעט דאָהער, דעם דיא טראָ־טער אים אינגאָרן ונד. דער ווערטה דער געשטאָה־לענען ווייטען זאָלל זיך אייף 250—300־טייזענד גולדען בעלאָפען. ווער דען דיעבשטאָל עגטדעקקט ערהאָלט פיגה פערצעגט דעם ווערטהטס. פיעלע אינגערע לעזער ווערדען דיא פרמא גראָבשטאָד־טען וואָהל קענגען, דא וא אייך אין בראָאָטטע אין ווילגענשאָאָט בעוטעט אונד דיא גראָטטען מאָרטטע אין דער פּראָווינץ צו בעוטען פּפלעגטע, אייבריגגנס זאָלל דאָס געשאָאָט געגען אייגבריכס־שאָרען אטטטעטריט גטעוזען זיין.

* (פּאָס ב ו ל נ אַ ר ע נ פ ר ס ט ע ן) בעריכטעט דער קאָרעטטפּאָנדענט דעם „פּעטטער ללאָיד“ נאָך דער ערצאָהלונג אינעם פערוואונדע־טען אים נוטטע הייזע אין פּלעטטאָעל, דער דיא שלאָטטען פאָן פלאָרענטינע: דער דראָאָמאָן מטטע־מאָטטע האָט, דיא פאָלגענדען אינטערעסאנטען אינגעלעגהייטען: „אינער פּרטטע אלעקסאנדער — זיא ערצאָהלט דער פערוואונדעטע — איטט אין וואהרהייט בטטטעל פאָן זאָלראָטטענטטעגרע. ער שטעהט פּרטטע אים דער ערטטע אייף (אים האלב 5 אוהר) אונד לעגט זיך אבענדס אלס דעטטער (נאָך 11 אוהר) צו בעטטע. ער שלאָפט מטטטען אינטער דען זאָלראָטען. אייף דאָרטאָטטען, ווא ער עגען אינגען פּרטטען פאָלאָטען פיגדעט: ער שטעהט מיט דען טרייפּפּע בייא דער נעטטטע נשאָפּפּלטכען מעגאָטטע אים דעטטעלבען קעטטעל. בייא יערער שלאָכט, בייא יערעם קאָטטפּף זאה מאָן אייהן אין דען פאָר־דערטטען דייהען, דאָבייא אינגרשראָטטען אונד אים־מער נוטטער לייגע. מיט אייפטטעגדען ווארטען אנטטיהט ער דיא זאָלראָטען צום אויטהאָרדען: „דרזיטע שע יונאַכי!“ (האָלטטע אייך אייר אללדען!) אייער צום פאָרוואָרטטגרטען: „נאפרד יונאַכי! נע בוטיע שע!“ (פאָרוואָרטט! פּרכטטע אייך ניכט!) בוג יע ס נאס!“ נאָטט איטט מיט אונס!) דאָס לעטטטערע איטט בע־קאָנטטליך זינע דייטיג! „דעוס נוביסקום!“ אין דער שלאָכט בייא סלוינצא ריטט ער פאָן אייגער שאָ־

דיא זינדען אונזערער צייט.

(נאָוועלע.)

(22־טע פאָרזעטצונג)

איין יונגער מאָן פעליכט גור דייא יאהרע אללטער אלס זיא, נינג אים צימטער אייף אונד אב, דאָן שאָנד ער ווידער שטעל פאָר איהר, דיא האָנדע ווייא פעלדענד אין איינאנדער נעפאלטעט. ער שען אין אינסטראַרדענטליכער ערגעגונג, זיין נעזיכט נעראָטהעט, זיינע אייגען בלישטע שפּיריענד, אונד אים זיינעם נאָנצען זיעגען בליקקטע דע־נאָך זאָ פיעל דעמוטה, זאָ פיעל ליעבע, זאָ פיעל אפּפע־ווילליגקייט הינדורך, דאָס מאָן דייטליך זאה, דאָס אין דעם הערצען דעם יונגען מאָנגעס איין מאָכטיגער קאַמפּף נאָר־נעהען מוסטע.

אבער אייך דיא ביידען יונגען לייטע ווארען ניכט אללין. נעבען דעם זאָאַ הינג איין ראָטהע, וואָללענער פאָראהנג הערגיעדער, דער דען איינגאנג צו אייגעם נעבענ־צימטער דעקקטע. הינטער דיעטע פאָראהנג זאה בישו־ילען דאָס בעייטס נעאַלטערטע הויפּט אייגע פרייא אים גע־וואָהליכעם שאָנדע הערפאָר. דערען אנגעזיכט זאָ פיעל בעוויעגונג פערריעטה, אונד דען אויסדרוקק טרייער טהייל, נאָהטע זאָ אָפען פרייג, דאָס ווא צו דעם יונגען מאָאַרע אין אייגענע בעציעהונג שאָנד.

„טהייערע, נעליעבטע זאָפיע,“ שפּראָך יעטצט דער יינגלינג מאָלל צעפּטליכקייט אונד פיעפען וועהטע, הערזע גור נאָך איין וועניג אויס, נאָך איין פיעפעל, נאָך איין האלבעס יאהר, אונד עס מוסס צו אייגער עגשטיגונג קאָמטען...“

„אָך, קאַרל“ ערוויידערטע דאָס מאָדכען טרייגע, „אונד טייטען דיך דייגע האָפענונגען ניכט? וועלכעס זינד דייגע אייפיכטען? טהיילעזיא מיר מיט, איך ווילל דען ליכטטטמטע אין אינזערע דונקעלהייט פרייד בערייטען, אונד וזינגען ער נאָך זאָ שוואָך אייס.“

דער יינגלינג צוידעדטע, „איך קאָנן זיא דיר ניכט אויסזיהלען שולדען,“ שפּראָך ער צאָגערנד. „זיא זינד נאָך אינגעוויסס, דער אייסנאנג דונקעל, אבער דאָס אייס בעשטיטמט, דאָס עס אין וועניגען מאָאַטען צו אייגער עגע־שיידונג קאָמטט — עגטוועדער איך ווערדע אים שאָנדע ווין, אָפען פאָר דיינען פאָטער צו טרעטען אונד צו זאָגען, איך בין יעטצט אייסנעריטטעט מיט מטטעלן, אונד שטערע וועלכטטטאָנדיג דא —“

„ווא ווערע דיעס מאָגליך?“ אונטערבראָך איהן זאָפיע...“

„אָדער — עס אייס פיר אימטער דאָהין, אונד דאָס לעבען בייטעט מיר קיינען ווענ דאָר, צו מיינעם גליקקע צו קאָמטען. —“ ערגעטט דער יינגע מאָן דיסטער, אונד זיין הייטט ווענקטע זיך איהם אייף דיא בריוסט.

„אונד ווא אָללל איך מיינעם פאָטער אנטוואָרטען?“ האָב זאָפיע ווידער אן. „אין דער ליעבעפאָללטטען אבער ענטשיעדענטטען ווייזט פאָרדערטע ער פאָן מיר בין הייטט אבגער אינע אנטוואָרט. דער אנטראָג דעם יונגען, לעבענס־ווידרינגן אונד ריכטיגן ר אָ נ ג ע ר לייגטע איהם אייטטע־אָרדענטליך אם הערצען. איך פערוואונדע דיעטע פיר מיך זאָ נישטע אונד בעוואָרנטע פאָטערהערין מיט מיינער ווייטע־גנ טיעפ, אונד וואָטט זאָלל איך דיעטע ווייטערגנ בע־

נרינדען? נינ מיר אנטוואָרט, טהייער קאַרל. איך בין אין אייגעם פירכטערליכען צווייטפאָלטע מיט מיר ועלבטטט. קיגדפעלעגע אונד פפיכטע דעם נעראָזאָטטע ריפען מיך דערהיין. דיא אונערשטטערליכע צוטרייגונג צו דיר אונד דאָס בעוואוטטטיין דיר שטען: וואָס אנגען? דאָרטען האָבע איך מיינע אטטע, דיא מיינער יונגנד וואָרטטע, אלס איך מיינע ועלטינע מוטטער זאָ פיה פערלאָרען, בעוואָגען, אונס בייא אדער אייגע צוואָטטטענקופּס צו ערלוטבען: דאָרטען האָבע איך דיך הערדער בעטטעדען — דיא מיטס מיר בייטטטע־הען, קאַרל!“

„וואָס אָללל איך דיר ראָטהען, זאָפיע? וואָס איך דיר ראָטען מוסטע, קרגנגס אללעס ווייא שנאָדע ועלבטטטוכ — אָך, איך נעטטטעהע דיר, דאָס זאָ פיעל ועלבטטטוכ דיינע ליעבע נעוואָהרט, זאָ ועהר דיא דער אינראָאלס מיינעם נאָנצען ליעבענס נעוואָהרט, זאָ נלוטענד איך דיך ליעבע, איך דאָך שאָן אָפּפ דיעטע מיר אונס אונד מיר דיא אונע־רינגן זאָ אונגלוקקליכע ליעבע פערוווינטטט

אָפּגענומען. ווען איך דערען שפּעטער היב אינד דאָ דייטקע נעמען דען „ראָקטאָר דיעוקס בלאַטעס נעריכטעט איזט. דער הערר פּאַרשעהער זאָלל זיך עבען אין אינזערע אינפאָרמאַציאָנס אונד וואהרהייטסליעבע ניכט געשיעט האבען. נון ערלויבען וויר: אינס אבער דיא פּראַגע, אָב דענן דיא צוטרעפט דעם הערען פּרייד ינער דען „זאכפּערהאלט“, וויא ער איהן צו נענען בעליעבט. ווירקליך אנדערס פּאַן אייזאַנ-קאַ אלייין האט דיעס געטהאַן, הערר פּאַן יעקעלפּאַלישעס האט איהם (הערען פּרייד ינער) בלאָס דיא האנד גערייכט. ווייר נעבען דיע-זער בעריכטיגונג נאַטירליך זיי, אַן ווער פּאַרא-טהון איזט נאָך, דאס איך הערר מאָרטיץ וואהר-מאנן הערן פּרייד ינער פּרייזלעכסט דיא האנד דריכט, דאס אבער דיעזער אישטאנד בלויטיגונג אין דען „זאכפּערהאלט“ אנדערס, דאס ווירד האפּענטליך איך הערר פּרייד ינער גלייכען. אין צווייפעל נייער אישטאנד, דען הערר פּרייד ינער אנפּהרט. איזט, דאס איך דיסטרייקס פּראָדעזענען עגטדעקט האבע. אין אנדערן האט הערר פּרייד ינער רעכט. ביא דען אָרטהאָדאָקסען הייסען זיא ניכט דיסטרייקס פּראָדעזענען, אנדערן מיטגלידער דעס לאנדעסאיזשיסעס אונד דער דורכפּהרונגסקאָמ-מיסאָן, דיעזער אדרעסען איזט אבער מייגער אנ-מאסונגבלכען מייגונג נאָך ניכט אים אין האאר גראָבער, אלס דען, וועלכען הערר פּרייד ינער אין דיעזער צייטפּעט בעגעהט, אונדעם ער פּאַן דעם אבגעגרבלאַטעט דעם „האן“ שפּריכט, דער בעייטט פּאַר 4 יאהרען איינגענאנגען איזט, וואהרענד ער „נעמעזיס“ האטעט שייבען זאָללען. אין פּערבע-בען איזט דאס פּרייליך ניכט, עבענזוויעניג וויא עס דען פּערבעבען איזט אישטאט מיטגלידער דעס לאנדעסאיזשיסעס. דיסטרייקס פּראָדעזענען צו שייבען. אן דען „זאכפּערהאלט“ אבער אנדערס נא-טירליך איך דיעזער אישטאנד ניכטס. אונד ווייר גלייבען פּעסטס, דאס דיא הערען לעזער אונס דעכט געבען, וועגן ווייר, ענטשיעדען בעי בעהייפּטונג דעס הערען פּרייד ינער, צו בעהייפּטען וואנען: ווייר האבען דען „זאכפּערהאלט“ דורכאויס ריכטיג דאַרגעשטעלט.

פּערשיעדענע גיראָגריפיען.

* (דאס פּאָלקס שולזעזען אין אנגארן) האט אונטער דער מיניסטערשאַפט דעס הערען פּאָן טרעפּאָרט — דאס מיט צו-געגעבען ווערדען — איינען בעדייטענדען אייפ-שוואונג גענאָמען. ליט איינעם נעסעטץ צור פּער-טהיילונג געלאנגטען בעריכטעס דעס אינטערריכטס מיניסטערס איבער דען שמאנד דעס אינטערריכטס, וועזענס אים יאהרע 1884 בעטרוג דיא צאהל דער פּאָלקסשולען אין דיעזעס יאהרע 16,205 אים 2107 מעהר אלס אים יאהרע 1869, דיא צאהל דער לעה-רער איזט אין דיעזעס צייטרייטע פּאָן 17,792 אונד 23,158 געשטיגען, וואהרענד זיך דיא שולערהאל-טונגסקאָסטען פּאָן 3,760,123 גולדען אייף 12,917,473 געוואכען האבען. אונטער דען 16,205 פּאָלקסשולען זינד ניכט מעהר אלס 509 (אלזא עטוואס איבער 3 פּערצענט) יידישע, נון לעפּערט אבער דיא יידישע יוגענד מעהר אלס 18 פּערצענט דער שולבעזוי-בענדען קינדער אין אונגארן, וואס נור בעווייזט, דאס אינטערע גלייבענסגענאָסען אייהרע קינדער מיט פּאָרלייבע ענטוויעדער אין סימולטאנשולען אדער אין דיא שולען אנדערער קאָנפעסיאָן שיקקען.

* (ברוך מלביש ערומים.) גע-לאבט זייא — יעזעגענעט זייא, דער דיא נאקטען בע-קיידעט! דיעזער יענען ענגשטפּאָסט דען ליב-פען פּאָן 150 אָרטען קינדערן דיא דיא יידישע געמיינ-דעשולע אין מישקאָלץ בעזיכען, אלס איהר-גען פּערנאנגענען דיענסטאג פּאָן דעם אינגעטין זענגעמרייך ווירקלעדען פּרייגעפּעראין גטע וואהמע ווינטערקליידער אונד אינע האלבאָרע בעשיהונג געריכט וואהרען. אונבעשרייבלך וואר דיא פּרייד דער בעשענקטען קינדען אונד מאדכען. אלס זיא דיא וואהלטהעזדע וואהמע דער זייבען געוואנדער פּרייהלטען, אהרע פּרייד וואר אנשטעקענד אונד טהיילטע זיך דען צוהערייבען אייזעזע-דען מוט. אונטער דענען עס אויך מעהרערע ניכט יידישע האטען אונד הערען נאט. זאמטלונגען צו צעהן קרייצערן. שטאָפּשענדען אין נאטורא. דיא בעזאָרגונג דעס נאהרונגס פּאָן געשיקקטען פּרייזע-האנדען עקמאלכטען עס. דאס דיעזעס שאנע דעוולאאט פּרצערס ווערדען קאָנטע. נאכדעם אין קנאבע אין שאנען, מיט נעפּיהל פּאָרעטאנגען וואהרען דען דאנק דער שולזע אינגעשפּאבען, דאנקטע אויך הערר דר. אקסעל. דער פּאָר-שעהער דעס שיעשטהומס דער טרעפּל בען פּרייא דר. נראס, דער פּאָרשעהערין דעס פּרייזעפּער-אינס, דען אמטליכען מיטגלידערן דעזעלבען, וויא אללען אייזעזדען, אונד דער שאָנע אדט וואר צו ענדע, אים מיט נאשעטהיילפּ זיך אים נאכסטען יאהרע צו ווידערהאלען — איינע בעקליידונג אר-מער שולקינדער פּאָנד איר פּאָן זייטע דעם אָפּנער פּרייגעפּראיינס אם ערסטען חנכה-טאגע שטאטט.

* (קולטוסמיניסטער אונגר פּראָפּעסאָר.) דא וואר אין ונגערן פּראָפּעס-סאָר אין בודאפּעסט, דער אייגע שטאאטסאנשטעל-לונג האבען וואָללטע, אבער מייגע פּערען קאָנטע מיניסטער אויבער דען שמאנד דעס אונטערריכטס, וועזענס אים יאהרע 1884 בעטרוג דיא צאהל דער פּאָלקסשולען אין דיעזעס יאהרע 16,205 אים 2107 מעהר אלס אים יאהרע 1869, דיא צאהל דער לעה-רער איזט אין דיעזעס צייטרייטע פּאָן 17,792 אונד 23,158 געשטיגען, וואהרענד זיך דיא שולערהאל-טונגסקאָסטען פּאָן 3,760,123 גולדען אייף 12,917,473 געוואכען האבען. אונטער דען 16,205 פּאָלקסשולען זינד ניכט מעהר אלס 509 (אלזא עטוואס איבער 3 פּערצענט) יידישע, נון לעפּערט אבער דיא יידישע יוגענד מעהר אלס 18 פּערצענט דער שולבעזוי-בענדען קינדער אין אונגארן, וואס נור בעווייזט, דאס אינטערע גלייבענסגענאָסען אייהרע קינדער מיט פּאָרלייבע ענטוויעדער אין סימולטאנשולען אדער אין דיא שולען אנדערער קאָנפעסיאָן שיקקען.

* (ברוך מלביש ערומים.) גע-לאבט זייא — יעזעגענעט זייא, דער דיא נאקטען בע-קיידעט! דיעזער יענען ענגשטפּאָסט דען ליב-פען פּאָן 150 אָרטען קינדערן דיא דיא יידישע געמיינ-דעשולע אין מישקאָלץ בעזיכען, אלס איהר-גען פּערנאנגענען דיענסטאג פּאָן דעם אינגעטין זענגעמרייך ווירקלעדען פּרייגעפּעראין גטע וואהמע ווינטערקליידער אונד אינע האלבאָרע בעשיהונג געריכט וואהרען. אונבעשרייבלך וואר דיא פּרייד דער בעשענקטען קינדען אונד מאדכען. אלס זיא דיא וואהלטהעזדע וואהמע דער זייבען געוואנדער פּרייהלטען, אהרע פּרייד וואר אנשטעקענד אונד טהיילטע זיך דען צוהערייבען אייזעזע-דען מוט. אונטער דענען עס אויך מעהרערע ניכט יידישע האטען אונד הערען נאט. זאמטלונגען צו צעהן קרייצערן. שטאָפּשענדען אין נאטורא. דיא בעזאָרגונג דעס נאהרונגס פּאָן געשיקקטען פּרייזע-האנדען עקמאלכטען עס. דאס דיעזעס שאנע דעוולאאט פּרצערס ווערדען קאָנטע. נאכדעם אין קנאבע אין שאנען, מיט נעפּיהל פּאָרעטאנגען וואהרען דען דאנק דער שולזע אינגעשפּאבען, דאנקטע אויך הערר דר. אקסעל. דער פּאָר-שעהער דעס שיעשטהומס דער טרעפּל בען פּרייא דר. נראס, דער פּאָרשעהערין דעס פּרייזעפּער-אינס, דען אמטליכען מיטגלידערן דעזעלבען, וויא אללען אייזעזדען, אונד דער שאָנע אדט וואר צו ענדע, אים מיט נאשעטהיילפּ זיך אים נאכסטען יאהרע צו ווידערהאלען — איינע בעקליידונג אר-מער שולקינדער פּאָנד איר פּאָן זייטע דעם אָפּנער פּרייגעפּראיינס אם ערסטען חנכה-טאגע שטאטט.

* (קולטוסמיניסטער אונגר פּראָפּעסאָר.) דא וואר אין ונגערן פּראָפּעס-סאָר אין בודאפּעסט, דער אייגע שטאאטסאנשטעל-לונג האבען וואָללטע, אבער מייגע פּערען קאָנטע דעם עולטשטענגען פּאסקאָ שולד וויא: נין, דאס בעזוויפּעלט הערר פּרייד ינער איך ניכט, אים נגנגע-מהיל, ער בעריכטעט גנגיא דאריבער דאס זייגע דעפּיטאציאָן דורכאויס סעאראט פּאָרגעגאנגען איזט, וואס הערר פּרייד ינער גייעס אנזט אים פּאָל-גענדעס: גיכט הערר פּאָן אייזאַנקאַ אונד הערר פּאָן יעקעלפּאָלישעס האבען זיך בייא איהם נאך דען אינטעבליעבענען אָרטהאָדאָקסען עקקלעזיעס אנדערן הערר פּאָן אייזאַנ-קאַ אלייין האט דיעס געטהאָן, הערר פּאָן יעקעלפּאָלישעס האט איהם (הערען פּרייד ינער) בלאָס דיא האנד גערייכט. ווייר גנעבען דיע-זער בעריכטיגונג נאטירליך זיי, אַן ווער פּאַרא-טהון איזט נאָך, דאס איך הערר מאָרטיץ וואהר-מאנן הערן פּרייד ינער פּרייזלעכסט דיא האנד דריכט, דאס אבער דיעזער אישטאנד בלויטיגונג אין דען „זאכפּערהאלט“ אנדערס, דאס ווירד האפּענטליך איך הערר פּרייד ינער גלייכען. אין צווייפעל נייער אישטאנד, דען הערר פּרייד ינער אנפּהרט. איזט, דאס איך דיסטרייקס פּראָדעזענען עגטדעקט האבע. אין אנדערן האט הערר פּרייד ינער רעכט. ביא דען אָרטהאָדאָקסען הייסען זיא ניכט דיסטרייקס פּראָדעזענען, אנדערן מיטגלידער דעס לאנדעסאיזשיסעס אונד דער דורכפּהרונגסקאָמ-מיסאָן, דיעזער אדרעסען איזט אבער מייגער אנ-מאסונגבלכען מייגונג נאָך ניכט אים אין האאר גראָבער, אלס דען, וועלכען הערר פּרייד ינער אין דיעזער צייטפּעט בעגעהט, אונדעם ער פּאָן דעם אבגעגרבלאַטעט דעם „האן“ שפּריכט, דער בעייטט פּאָר 4 יאהרען איינגענאנגען איזט, וואהרענד ער „נעמעזיס“ האטעט שייבען זאָללען. אין פּערבע-בען איזט דאס פּרייליך ניכט, עבענזוויעניג וויא עס דען פּערבעבען איזט אישטאט מיטגלידער דעס לאנדעסאיזשיסעס. דיסטרייקס פּראָדעזענען צו שייבען. אן דען „זאכפּערהאלט“ אבער אנדערס נא-טירליך איך דיעזער אישטאנד ניכטס. אונד ווייר גלייבען פּעסטס, דאס דיא הערען לעזער אונס דעכט געבען, וועגן ווייר, ענטשיעדען בעי בעהייפּטונג דעס הערען פּרייד ינער, צו בעהייפּטען וואנען: ווייר האבען דען „זאכפּערהאלט“ דורכאויס ריכטיג דאַרגעשטעלט.

פּערשיעדענע גיראָגריפיען.

* (דאס פּאָלקס שולזעזען אין אנגארן) האט אונטער דער מיניסטערשאַפט דעס הערען פּאָן טרעפּאָרט — דאס מיט צו-געגעבען ווערדען — איינען בעדייטענדען אייפ-שוואונג גענאָמען. ליט איינעם נעסעטץ צור פּער-טהיילונג געלאנגטען בעריכטעס דעס אינטערריכטס-

---

פּאָליטיקאָ.

דיא אויפגעקלאַרטען

(32-פּאַרזעטצונג.)

עס אינטערעסירט מיך דאס אומאָ מעהר, דא נאָך דער מיינונג פיעלער יידישער עקלעהרער, דאס צעפּאַרדעא (צפרדע, דיא צווייטע דער עצהן עגיפּטישען פּלאגען) דאס קראָקאָדיל געוויעזען זיין זאָלל אונד? דאס עס דיא מיטען יענער קראָקאָדילע וויעזען, דיא אין דיעזען קאנאלען אייפגעשיכטעט ליעגען. אין איינעם נעמיטהעזעס, לוקסו-ריאזעס אונד רייכליך מיט לעבענסמיטטעלן פּערזעהענען גלייכפּפּ פּזהרען ווייר דיא נאכט הינדורך. אם אנדערן אבענד לעגנען ווייר אן, פּעדליעסטן אבער דאס שיפּ ניכט, וואהרענד דיא מאטראָזען אנס לאנד גינגען, אום בעקוויעמער איהר מאהל צו בעריעזען. אינצווישען קאם אויס דעם נאָכ-מטען דאָרף דיא פּאָן דער עגיפּטישען רעגיערונג פּיר יעדעס אנלענגענד שיפּ בעשעללטע נאכטוואכע, וואָרלבעוויאָפּפּ-נעס, שטומם דאהער, זיא שטעקטען אם פּייער איהרע פּפּייפּען אן, אונד לענגען זיך. אלס דיא מאטראָזען צום שלאפען אויפּס שיפּ גענגגען וואהרען, גלייכפּאלס צום שלאפען גיעהרט. איך מאכטע דעס פּיהרער פּאָרהאלט דאייבער. ער אבער זאגטע: ווענן אללאה בעשלאָפּסען האט, דאס איך עשוואס מאפּסיהרע, זאָ הילפּט אונזער וואכען יא דאך ניכטס: זאָלל איך אבער ניכטס צוישלאפען, זאָ ווייס איך ווידער ניכט, וואהרים ווייר וואכען זאָללען.

אונזערע ערסטע חייפּשטאציאָן וואר דאס דאָרף בעני האפּסען אם דעכטען אופער דעס נילס. דאָרט וואָלל-

---

מיטען מיינע נעפּאָרשען היראָגליפּען פּאָן דען אלטען פּעלזונ-גאבען אבשרייבען אונד פּאָן דאָרט אוס האטטע איך אין נאכטער נאכט דיא קאטאקאָמבען פּאָן מאבאדע. אום מיט-טערנאכט קאמען ווייר אים דאָרפּ אָן. אם מאָרגען שטאנד שאָן אייגע שאאר קנאבען מיט עזעלן בעריים. נאכדעם ווייר שייזיגען אונד אללעס נאטהזיג אנס לאנד נעבראכט, בע-שטיגע יעדער ווייגען עזעל. איך בריכטע נאָך אין נטשיעס שיקק אין דען קאטאקאָמבען. ווייר ריטטען נאָך אין נטשיעס שיקק אם אופערשראָ אייזראָס, באָגען דאנן לינקס אין אונד נאך דריי פּיעטעל שטונדען האטטען ווייר דען פּעלזאבראנג ערריכט. היער ווגד דיא בעריהמטען פּעזונגענאבער פּאָן בעני-האסאן, דיא אלטעסטען, דיא ווייר קענגען, נאָך איה-דען אינטשיפּטען אובער פּיעדטזעזנד יאהרע אלט. עטוואס איבער דריסיג אללע אין דען פּעלזען הייגגענבראכען, אין נאגגען, קאמטערן אונד זאָלען, אללע וואגדע בעדעקקט מיט דעליפּבלדערן אונד הייראָגליפּען-אינשריפּטען. דאָרט מוס מאן פּאָרזיכטיג בים בעזוך זיין: דענן וועגן דיא אלטען ענגיפּטער דען זאגט מיט דער מומיע אוס הינטערטטע עגדע דעס נראבעס נעבראכט האבען. טרעבען זיא אין איינעם דער נאגגע איינען טעפּען זענקרעכטען שאכט אין דען באָדען אונד דען צוגאנג אבצושטיגען. איך הייעלט מיך נור איינע שטונדע לינגס אין אונד טראט אייגע וואכדעזונג אן. אם אבענד זאָללטע איך מיינע בייזענגאָסען הייער אבהאָלען. איך מוסטע נון פּאָר אללעס דען שטיילען אב-הגאנג צו פּוס ערשטיגען. אבען נגנגס ווידער אין שנעללעס טראב פּאָרוואָרטס, מיינע ביידען אראבער ליעפּען אויף דעס הייסען נעשטיין אונערמידעט באָאָרפּס נעבענדער. ווייר בע-פּאנדען אונס יעטצט אינגעפּאהר פּיעהונדערט פּוס הער,

---

אללעס אָדע, ווידער פּפּלאנצט נאָך פּהיער, דענן הייער הער-אויף שטיינט דער ניל ניכט. באלד שטיטטען זיך נייע פּעל-זענפּאסען פּאָר אונז אויף, אונד נאכדעם ווייר אין שטיקק דאצווישען הייגגענצאָגען, וואגטע מיין פּיהרער, אין נעזעצ-נער, צוזפּעלאסטער מאנן:

„הייר אָ הערר!“

דער אייגאנאנ צו דען קאטאקאָמבען וואר צוטליך שמאל, אונגעפּאהר זעכס פּוס האך. מעהטער צוגדעטע אייגע פּאקעל אן אונד נאכ מיר אייגע אונאנגצוגדעטע, דאנן מאטטטען ווייר הייגען. איך פּאטטעע דיא וואכע ווייסטען שאפּטלך אן: איך צאהלטע דיא שטיטטע פּאָן אייגאנאנ. אום צו בעטטטמען, וויא לאנג דער נאנג וויא, בלייקקטע אפּטערס הינטער מיר, אָב דער נאנג נגראדע וויא אָדער זיך בייגגע. עקסקאראנציע שטיטטע האטטע איך נעצאהלט, אלס ווייר לינקס באגגען, אונד ווייר הוכטטטטען אייגען אייטטע-דען זאאל, דעבגאנגדענגציג שטיטטע לאנגע. אן דער הינ-טערען וואנד דעס זאאלעס צייגטע מיר מעהטערע אייגע גדעדעע אפּפּנונג, נור צוקא דייא פּוס האך, אין דיא מוסטען ווייר הייגען אונד ווייל עס שטייל העראב גינג. אייף האנדען אונד פּיסען ריקוואָרפּס קרייכען. נאך וועגגען דראטטגען שטיטטען שטערצען מיך דיא האנדע אונד קגיע אוטטאָרדענטליך, אונד וויא עס מעהטעטע פּערטטע בראכטע. איך דיא בריגגענדע פּאקעל צו טראגגען, דאס ווייס איך ניכט, אין דער טראט שטאָרגגס עי ווידערהאלט: יאה אללאה! אונדעסטען צאהלטע איך דיא שטיטטע פּאָרפּ. אייף אייגמאל הייעט מיטהעמדד: „דער מאָרגע מאנן! דיא קאָנגסט דיך ווידער אויפּטטען.“

(פּאָרזעטצונג פּאָלגט.)